

CH

Utlevering av Wedels redegjørelse - til den danske sendemann

og

minister Wedel

"Tidens Tegn" nr. 284
7 Des. 1937.

Hr. Tidens Tegn for 25/avg. 1927

Utenriksetaten og dyktigheten.

Av
minister F. WEDEL JARLSBERG.

Hr. Redaktør!

Jeg har lest Tidens Tegns leder om „Etaten og dyktigheten”. Tillat mig i anledning av denne å si, at det norske diplomati er på full høide med de beste, og ingenlunde svakere enn våre nabolands. I et enkelt tilfelle hvor spesielle grunner foreligger og en særskilt passende personlighet forefinnes uten-

for etaten, kan det naturligvis tenkes, at man sender en sådan som Norges representant hos en fremmed makt. Men i sin almindelighet er dette ingenlunde nødvendig. Vi har full adgang til rekruttering blandt de yngre i etaten.

De sier, at vår utenrikspolitikk byr sine tjenestemenn få oppgaver som de virkelig kan vokse på.

Enhver oppgave, selv den minste, kan man vokse på. Det er viljen det gjelder, og den har våre yngre tjenestemenn i en sjelden grad. De er fullt kapable til å overta arven både etter den første og den fullt like gode annen generasjon av våre utenrikske representanter.

Kjære Tidens Tegn! Tror De virkelig, at deltagelse i vårt hjemlige politiske liv vilde gi „større politisk erfaring og rummeligere horisont” enn den våre diplomater nu får?

En annen ting er at vår utenrikspolitikk sikkerlig vilde vinne om utenriksstyret i høiere grad enn nu fulgte sine utenrikske representanters råd. Man må akte sig for å ride sine hjemlige politiske kjepphester når det gjelder å vareta landets interesser i verden, som kanskje er mindre idealistiske men mange ganger viktigere for vår handel og skibsfart. Med andre ord, det gjelder i utenrikspolitikken som over alt ellers at vi får ha mot til å bruke sund fornuft og sette benene ned på jorden, uten å skjele til Geneve eller å tenke på applaus fra overdrevent idealistiske kretser.

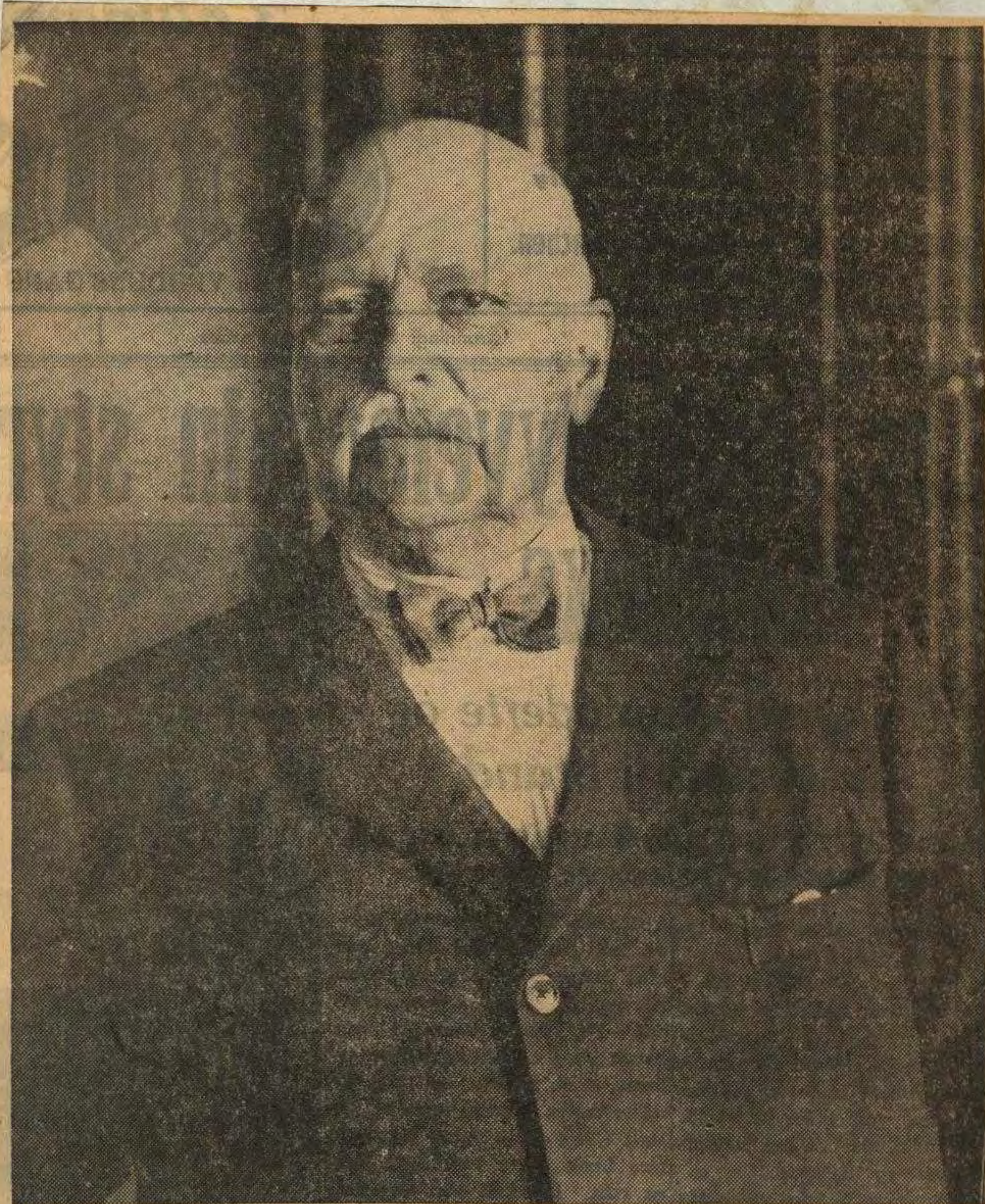
Jeg har nemlig en til visshet grensende mistanke om, at når det kommer til stykket, de fleste andre land blott vil tenke på sig selv og sine egne interesser.

Paris, 2. desember 1937.

F. Wedel Jarlsberg.

Tidens Tegn nr. 154.
6 juli 1931.

MINISTER WEDEL JARLSBERG. 80 år imorgen.

Minister Wedel Jarlsberg er 80 år imorgen.

Det faller meget vanskelig å forestille sig vårt diplomatis feirede doyen og nestor i noen slags tilbakekruttethet — til tross for, eller nettop på grunn av alle de store oppgaver han har løst i sitt fedrelands tjeneste i sitt strålende rike og virksomme liv. Men vi vet jo også at han ennå har arbeide under henderne, som når tiden er inne, nok vil gi oss verdier igjen til ennå større forståelse av hvad han har utrettet for oss under vanskelige situasjoner.

Mange er det nu, som aner at Wedel Jarlsberg også i vårt lands siste prøvelse ved sin store erfaring og klokskap kunde ha bragt oss resultater som vi vilde ha vært vel tjent med.

Alltid har der hvilt noe av eventyrets glans over ham, den eneste av våre diplomater som er omstrålet av det store diplomatis nimbos.

Hans staute skikkelse og vitalitet er i slekt med de gamle norske høvdingar. Fest og fanfarer følger i hans spor. Denne nordmann har ferdedes blandt konger og statsmenn som en likemann. Han har forstått å tale Norges sak og løfte

Norges flagg så høit at det syntes blandt de andre nasjoner.

Jeg har, sa Wedel en gang, vært så heldig stillet at jeg har kunnet se i mitt hus alt hvad Europa har av statsmenn og andre fremragende personligheter: Hvor i verden jeg nu har bruk for folk, kan jeg telegrafere, og alltid vil jeg finne noen som vet hvem jeg er.

Hvad har ikke denne eventyrskikkelse betydd i vårt folks fantasi såvelsom i virkeligheten, under kampen for vårt lands selvstendighet og siden for å verge den.

Som den første diplomat stillet han sig til 1905-regjeringens rådighet. Bedre og mere selvfølgelig enn gjennom ham kunde neppe vår rett og våre interesser vært forfektet, i London, i Kjøbenhavn, i Stockholm. Ved hans tilbakekomst fra England sa Christian Michelsen til ham: „Nu Fritz har du innskrevet ditt navn med gullskrift i Norges historie!”

Hvem er det vi først og fremst tenker på i forbindelse med 1905-årets begivenheter? Er det ikke triumviratet Michelsen, Nansen, Wedel Jarlsberg!

For anerkjennelsen av Norges selvstendighet i Europa hadde Wedel Jarlsbergs virksomhet kanskje

den største betydning.

Tusener er de landsmenn som i Paris har hatt anledning til å se Wedel Jarlsberg på nært hold representere vårt land. Ingen glemmer den oplevelse det var å møtes hos ham en 17. mai i hans praktfulle palé, omgitt av alle tilreisende og fastboende norske i Paris, og høre ham, rank og høireist, holde talen for fedrelandet.

Et øienvidne som var med da han i 1922 på Ile d'Yeu avslørte monumentet som Norge reiste over de franske redningsmenn, skrev etterpå: Sådan bør man virke når man kommer på et lands vegner! Fiskerne ute på den ensomme, værharde øi så på denne staute skikkelse med det vennlige vesen som på en høiere åpenbaring!

I 1919 kom Wedel Jarlsberg som en av de mest populære og innflydelsesrike diplomater i Paris, hjem til Oslo med Svalbard i lommen og dertil tilbud om en hel koloni!

Ennå og alltid var og er han oplagt og rede, når det gjelder Norge og Norges interesser, årvåken og smidig og full av handlekraft — slik vil Wedel Jarlsberg alltid stå i det norske folks bevissthet.

Wedel Jarlsberg opholder sig for tiden i Wiesbaden. Vi tillater oss å sende ham våre ærbødige og hjertelige hilsener.

"Tiden Tegn" 212.
19 Sept. 1933.

Beriktigelse fra statsministeren.

I anledning av en misforståelse som synes å herske på flere hold ønskes oplyst, at min henvendelse til presidentskapet om oversendelse til den danske minister av Wedel Jarlsbergs foredrag for offentliggjørelse selvfølgelig ikke gikk ut på oversendelse før offentliggjørelse av stortinget var besluttet.

• Dagbladet m 217.
18 sept. 1933.

Fra
statsministeren.

I anledning av en misforståelse som synes å herske på flere hold ønskes oplyst, at min henvendelse til presidentskapet om oversendelse til den danske minister av Wedel Jarlsbergs fordrag før offentliggjørelse selvfølgelig ikke gikk ut på oversendelse før offentliggjørelse av Stortinget var besluttet.

"*Norgebladet* nr 291.
1 Sept. 1933.

II, 2. 143

min overraskelse at mitt svar på de i et derværende blad til mig fremsatte spørsmål holder på å utvikle sig til en hel liten «affære».

La mig derfor i korthet rekapitulere sammenhengen: Med tydelig sikte på mig blev det spurt om der var «oversendt til den danske regjering referater fra stortingets hemmelige møter angående Grønlandssaken før offentliggjørelsen fant sted her i landet».

Jeg svarte at det her bare gjaldt referatet av det foredrag minister Wedel Jarlsberg holdt i stortinget den 16. mai, at dette ganske riktig var blitt oversendt — på foranledning av Wedel selv — til den danske minister, ikke av mig eller av regjeringen, men av stortingspresident Hambro. Jeg tilføiet at jeg ikke hadde noget kjennskap til denne oversendelse, da jeg på den tid var i utlandet — samt at jeg mente, at det mest korrekte hadde været at oversendelsen var skjedd gjennom utenriksdepartementet. Jeg hadde så meget større grunn til å mene dette, som jeg selv hadde henvendt mig til stortingets presidentskap gjennom et brev til utenriksråden fra Genf — med anmodning om at den danske regjering måtte få anledning til å se referat av minister Wedels foredrag før det blev offentliggjort. Denne anmodning var imidlertid blitt avslått, og det var mig derfor naturlig nok

Minister Wedel Jarlsbergs foredrag.

Fra statsminister Joh. Ludw. Mowinckel har N. T.-B. igår mottatt følgende:

Av telegrammer idag til Trondheimsaviser ser jeg til

overraskende å erfare, at foredraget nu allikevel direkte var blitt oversendt den danske minister av stortingets president.

Hvad selve saken angår sier det sig selv — hvad jeg også gav uttrykk for i mitt Trondheimsforedrag — at jeg finner at stortingspresidenten i realiteten handlet helt korrekt ved å oversende referatet. Det var jo nettopp det jeg selv hadde anmodet om måtte bli gjort.

Det er nemlig en helt selvfølgelig ting, at et land ikke bør offentliggjøre et foredrag som i høi grad berører og omhandler et annet lands regjerings forhold under hemmelige forhandlinger uten og før denne regjering har fått anledning til å uttale sig.

Det skrives og tales nu som om dette er å ligne med å utlevere hemmeligheter til «fienden». Men da Wedel Jarlsberg holdt sitt foredrag i stortinget var dommen i Haag forlengst falt, og det spørsmål det her gjaldt var bare om ikke den danske regjering burde gis anledning til å få se et referat av disse uttalelser nogen få dager før offentliggjørelsen fant sted.

F. t. Steinkjer, 30. august 1933.

Joh. Ludw. Mowinckel.

Her: M. sa at han var i utlandet på den tid og visste om ingen ting om det hele.
Se *Norgebladet* 28/8 33

Det direkte henvendelse er skjedt gjennom statsråd Fure.

Jedens Tegen nr 301

31 aug. 1933

Den danske sendemann fikk referat fra Stortingets hemmelige møte.

Hambro hevder, at Mowinckel hadde lovet sendemannen det.

Presidentskapet nektet å oversende referatet, men presidenten gjorde det allikevel etter anmodning av Wedel.

Da statsminister Mowinckel på sin siste foredragsreise kom til Trøndelag rettet Bondepartiets organ det spørsmål til ham, om der blev oversendt den danske regjering referater fra Stortingets hemmelige møte om Grønlandssaken før offentliggjørelsen her i landet. Og hvem var den ansvarlige for utleveringen av disse hemmelige dokumenter til Norges motstander?

Mowinckel svarte, at den ansvarlige ikke var ham og ikke regjeringen, men stortingspresident Hambro, som etterkom en henstilling fra Wedel om, at den danske minister i Oslo måtte få oversendt et avtrykk av hans foredrag i Stortinget, før det blev offentliggjort. Mowinckel tilføiet, at han var i utlandet på den tid og visste ingen ting om det hele. Han mente, at saken burde gått om utenriksdepartementet. Internasjonal god tone tilsier, at man i det ene land ikke offentliggjør dokumenter, som i høi grad berører det annet land, før dette får se, hvad som offentliggjøres. Det er al-

mindelig kutyme, så det var ikke noget galt av stortingspresidenten å gjøre det. Men det var skammelig, at han, Mowinckel, skulde overføres det.

Hr. Hambro har til Mowinckels uttalelser blandt annet bemerket: Det faktiske forhold er, at den fungerende utenriksminister, statsråd Five, bragte mig den meddelelse, at statsminister Mowinckel hadde lovet den danske utenriksminister i Oslo en gjenpart av Wedels uttalelser, før de blev offentliggjort. Jeg forela straks dette spørsmål for Stortingets presidentskap, som ikke fant å kunne oversende dette referat, hvilket blev meddelt. Men, sier han videre: Han fant etter det passerte ikke å ha rett til å motsette sig en telegrafisk anmodning fra Wedel, som innløp et par dager etter. Og det blev da fra Stortingets kontor utlevert den danske sendemann et eksemplar av det trykte referat av foredraget med den beskjed, at det var på foranledning av Wedel.

Såvidt de to herrers redegjørelser. Begivenhetenes gang var: Tirsdag 16. mai gav minister Wedel i hemmelig stortingsmeddelelse en redegjørelse for sin befatning med Grønlandssaken. Den norske presse hadde lovet intet å meddele fra møtet. Men dagen etter, den 17. mai, bragte et dansk blad et nokså utførlig referat.

President Hambro påtalte offentlig denne „journalistiske usømmelighet og taktløshet”.

Angjeldende danske journalist, Franz von Jessen, svarer, at opplysningene var blitt ham meddelt med offentliggjørelse for øie.

(Fortsetter siste side)

I stortingsmøte 20. mai rettet Langeland en forespørsel til presidentskapet i anledning av affæren.

Hambro svarte blandt annet, at der fra Wedel forelå telegram om, at han ingen opplysninger hadde gitt. Selv mente Hambro, at opplysningene var utgått fra Danmark og gitt i Danmark. Han uttalte sin største beklagelse over, at en regjeringssjef i et fremmed land hadde uttalt sig, som om det var en naturlig ting og en selvfølge, at slikt fant sted.

30. mai besluttet Stortinget å offentliggjøre Wedels forklaring og Hundseids redegjørelse.

Offentliggjørelsen fant sted 2. juni.

Igår utsendte Stortingets kontorsjef, hr. Vasbotten, en meddelelse om, at den danske minister i Oslo først den 21. mai mottok referatet fra det hemmelige møte, som var holdt 16. mai. Da referatet i det danske blad stod 17. mai, kunde det ikke skrive sig fra det dokument som den danske minister først fikk den 21.

Han fikk altså dokumentet dagen efter at Langeland hadde reist sin forespørsel i Stortinget om affæren.

Galimov in 202.

31 aug. 1933.

Norsk utenriks- politikk.

Stats- og utenriksministeren skynder sig aa fortelle at han ikke var hjemme, da det hemmelige referat av Wedels redegjørelse blev overlevert den danske minister i Oslo.

Men det var ikke noget galt gjort av Hambro aa levere det, sier han. Det var i overensstemmelse med internasjonal kutyme. Allikevel er det skammelig aa mistenke hr. Mowinckel for aa ha gjort det. Det er skammelig aa tro at statsministeren handler efter internasjonal kutyme.

Saa skammelig at statsministeren ønsker en offentlig undskyldning.

Stortingspresidenten — tillike formannen i utenrikskomitèen — har ogsaa ved en given leilighet gledet sig over at han ikke var hjemme, da det hendte noget i norsk utenrikspolitikk. Den negangen var han her. Og han kan fortelle at statsministeren hadde lovet den danske minister aa skaffe ham et referat av Wedels redegjørelse før det blev offentliggjort. Hvilket altsaa var i overensstemmelse med internasjonal praksis — hvad ogsaa stor-

tingspresidentens livorgan fremhever.

Men Stortingets presidentskap sa nei. Stortingets presidentskap med utenrikskomitèens formann i spissen sa nei og handlet mot internasjonal kutyme. To dager senere faar stortingspresidenten et telegram fra minister Wedel med anmodning om at hans foredrag maatte bli tilstillet den danske minister. Og nu finner hr. Hambro ikke aa kunne motsette sig dette ønske som blev avslaat da det kom gjennom Utenriksdepartementet. Nu utleveres dokumentet fra stortingets kontor uten at presidentskapet efter det som foreligger blir spurt.

Dette skjedde 21. mai — fem dager efter foredraget var holdt. Og det var paa dette tidspunkt intet bestemt om hvorvidt referatet skulde offentliggjøres her i landet.

Først 9 dager senere, 30. mai, behandlet Stortinget det spørsmål og først 2. juni blev referatet offentliggjort.

*'Fidens Tegn' nr 201.
31 aug. 1933.*

Stortings- presidenten på egen hånd.

Den opptreden, som er utvist av Stortingets president ved å utlevere et hemmelig stortingsdokument til den herværende danske minister, nærmer sig efter vår mening en utenrikspolitisk skandale. Saken gjelder som bekjent et stenografisk referat av minister Wedels foredrag i et hemmelig stortingsmøte om Grønlandssaken. Fra utenriksdepartementet hadde Stortingets presidentskap fått anmodning om å tilstille den danske minister vedkommende referat. Utenriksdepartementet begrunnet sin henvendelse med, at det er internasjonal kutyme, at dokumenter som angår en fremmed stat, skal overleveres denne, før de offentliggjøres. Heri vilde departementet hatt rett, hvis Stortinget på det tidspunkt hadde besluttet, at foredraget skulde offentliggjøres, men det hadde Stortinget ikke og som følge herav svarte presidentskapet nei. Det sier sig selv, at en vesentlig grunn til at Stortinget behandler utenrikske saker for lukkede dører, er hensynet til, at man skal kunne omtale disse makter friere enn det kan skje for åpne dører. Og selv om det i dette tilfelle var overveiende sannsynlig, at en offentliggjørelse senere vilde finne sted, forelå der ingen avgjørelse herom.

Hvad skal man så si om stortingspresident Hambro, som to dager efter at presidentskapet med rette hadde nektet å utlevere referatet, på egen hånd overgir det til den danske minister. Hr. Hambro undskylder sig med, at henvendelsen ikke dennegang kom fra landets ansvarlige regjering, men fra privatmannen minister Wedel — en undskyldning, som efter vår mening bare er egnet til å forverre saken.

Juridisk sett er det ingensomhelst tvil om, at stortingspresidentens opptreden er helt utilletlig. Når Stortinget beslutter, at en sak skal behandles for lukkede dører, er det bare Stortinget selv, som kan treffe beslutning om, hvorvidt en større eller mindre del av debatten skal offentliggjøres. Men også poli-

tisk og nasjonalt gjør en slik opptreden et høist forstemmende inntrykk. La gå, at det i dette tilfelle ingen skade er skjedd; — hr. Wedels foredrag blev som bekjent senere besluttet offentliggjort. Men begivenheten røber en mangel på verdighet, hvor det gjelder nasjonale former, en mangel på lojalitet overfor Stortinget og dets presidentskap — kort sagt, en hodeløshet, som burde være utenkelig i hr. Hambors høie stilling.

Patensen nr 201.

30 aug. 1933.

Stortingspresidenten og statsministeren skylder paa hverandre

Hambro hevder at statsministeren hadde lovet den danske minister referatet før det blev offentliggjort.

Dette blev nektet av presidentskapet, men senere effektuert av Hambro etter anmodning av Wedel

Det viser sig at alle gode krefter øieblikkelig er satt i bevegelse for aa pynte op affæren om det hemmelige referat, som paa anmodning blev oversendt den danske minister bak Stortingets rygg.

Igaar mottok vi saaledes igjen følgende redegjørelse:

N. T. B.s Nordlandskontor har forelagt telegrammet med «Nasjonalbladet»s spørsmål og statsminister Mowinckels svar (angaaende utleveringen til den danske sendemann av referat av Stortingets behandling av Grønlands-saken) for stortingspresident Hambro, som i disse dager opholder sig her nord paa foredragsturné. Hr. Hambro uttaler: «Jeg har vanskelig for aa tro at statsministerens uttalelse kan være falt nøiaktig som i telegrammet referert. Det faktiske forhold er dette at efterat statsminister Mowinckel var reist til Genf, blev det av den fungerende utenriksminister, statsraad Five, bragt mig den meddelelse

AT STATSMINISTEREN HADDE LOVET DEN DANSKE MINISTER I OSLO EN GJENPART AV WEDELS UTTALELSER FØR DE BLEV OFFENTLIGGJORT.

Jeg forela straks dette spørsmål for Stortingets presidentskap som ikke fant aa kunne oversende dette referat, hvilket blev meddelt. Et par dager efter kom det til mig telegram fra minister Wedel Jarlsberg, hvori han bad om at et eksemplar av det trykte referat av hans foredrag kunde bli tilstillet den danske minister i Oslo før offentliggjørelsen. Denne anmodning fra minister Wedel Jarlsberg fant jeg efter det passerte ikke aa ha rett til aa motsette mig, og det blev fra Stortingets kontor utlevert til den danske sendemann i Oslo et eksemplar av det trykte referat av foredraget med beskjed om at det var paa foranledning av minister Wedel Jarlsberg.

*

Hvad som hendte i mai.

Det kan ha sin interesse aa gjenkalle i erindringen hvad som har passert i denne sak.

Tirsdag 16. mai gav minister Wedel i hemmelig stortingsmøte

ske presse hadde lovet intet aa meddele fra dette møte. Men dagen efter kunde det danske blad «Dagens Nyheder» bringe et utførlig referat om hvad ministeren hadde meddelt og hvad som for øvrig var foregaatt i møtet.

I anledning denne begivenhet uttalte stortingspresident Hambro til Norsk telegrambyraa at

«det er skikket til aa paakalle den største opmerksomhet i Norge at et dansk blad tror aa kunne bringe utførlige meddelelser om vad det foregaar for lukkede dører i Stortinget. De.. journalistiske usømmelighet og taktsløshet som er begaatt kan ikke undlate aa faa følger for vedkommende blads korrespondent.»

Den danske journalists oplysning.

Den angjeldende danske journalist, redaktør Franz von Jessen uttalte i et intervju med dansk «Ekstrabladet» 18. mai

«at man ikke maa tro at han er kommet i besiddelse av vedkommende oplysninger paa uriktig maate. Dette er saa langt fra tilfellet, sier han, som jeg ikke engang har behøvd aa søke disse oplysninger, men de er blitt mig meddelt med offentliggjørelse for øie.»

Saken behandles i Stortinget.

Under stortingsmøte 20. mai rettet Langeland følgende forespørsel til Stortingets presidentskap:

Hvad akter presidentskapet aa gjøre i anledning av at utenforstaaende er tilstillet oplysninger om hvad det nylig er foregaatt i hemmelig stortingsmøte og efter eget utsagn med offentliggjørelse for øie?

President Hambro svarte:

«Presidentskapet har med en gang foretatt undersøkelser for aa faa konstatert det diskresjonsbrudd som har funnet sted. Presidenten vil oplyse at det straks er konstatert — i motsetning til vad det er meddelt i norske aviser — at minister Wedel, som man her lett kunde mene det var siktet til, ikke har reist paa samme tog eller paa samme dag som den danske journalist. Det er paa presidentskapets foranledning gjennom Utenriksdepartementet blitt telegrafert til minister Wedel, som idag kom til Monte Carlo. Han har sendt følgende svar: «Jeg har ingen oplysninger gitt.»

Efter de siste danske aviser er det klart, at de oplysninger som er meddelt, og som sier sig aa komme

rolig har uttalt
dette betidlige
sig, at de samn
om ikke aa ha
skriftlig ha
terat St
vi saa ned
har e
skun
blev
lige
nye
«Mo

Wedel!

Hvad som hendte i mai.

Det kan ha sin interesse aa gjenkalle i erindringen hvad som har passert i denne sak.

Tirsdag 16. mai gav minister Wedel i hemmelig stortingsmøte en redegjørelse for sin befatning med Grønlands-saken. Den nor-

man her lett kunde mene det var sik-
tet til, ikke har reist paa samme tog
eller paa samme dag som den dan-
ske journalist. Det er paa president-
skapets foranledning gjennom Uten-
riksdepartementet blitt telegrafert til
minister Wedel, som idag kom til Mon-
te Carlo. Han har sendt følgende svar :
«Jeg har ingen opplysninger gitt.»

Efter de siste danske aviser er
det klart, at de opplysninger som er
meddelt, og som sier sig aa komme
fra et hemmelig møte i Stortinget, er
opplysninger som er utgaatt fra Dan-

Forts. 4. side.

«Kari Margarin
Brille-fin»

**DEN GÅR OVER
HELE BYEN!**

Alle guttene i klassen
har Kari Margarin på
maten — fordi den
er så frisk og fin.

**KARI
MARGARIN**

A/S VAN DEN BERGHS MARGARINFABRIK
SKØYEN OSLO

Vand!

Hambro — Mowinckel

Forts. fra 1. side.

mark og gitt i Danmark. Presidenten finner i denne forbindelse aa burde uttale sin største beklagelse over at en regjeringschef i et fremmed land, istedenfor aa protestere mot et diskresjonsbrudd av denne art som Franz von Jessen benyttet sig av til fordel for det blad han arbeider for, har uttalt sig som om det var en naturlig ting og en selvfølge, at slikt fant sted. Det er en given ting, at ogsaa et annet land maatte ha adgang til aa meddele hvad det ønsker meddelt om forhandlinger av denne art. Men at det er blitt meddelt paa denne maate kan ikke annet enn aa vekke misstemning i Norge og vanskeliggjøre et arbeide for det gode forhold. Efter det som har funnet sted har presidentskapet optatt til overveielse spørsmålet om hurtigst aa la offentliggjøre minister Wedels forklaring i Stortinget, eventuelt med tilleggsoplysninger fra statsminister Hundseid. Presidentskapet har idag anmodet Utenrikskomiteen om aa uttale sig om spørsmålet, og vil med det aller første forelegge det for Stortinget til avgjørelse.»

Langeland fremsatte saa følgende forslag:

«Det henstilles til presidentskapet aa bringe klarhet i spørsmålet om hvem av deltagerne i det hemmelige stortingsmøte den 16. mai d. a. har begaatt diskresjonsbrudd.»

Presidenten uttalte til slutt at «hvis Langeland fastholder sitt forslag, vilde presidenten la det behandle i det lukkede møte, som vilde bli satt for aa bestemme om minister Wedels redegjørelse skal offentliggjøres.»

I møte 30. mai besluttet Stortinget at minister Wedels forklaring og Hundseids redegjørelse blir aa offentliggjøre av presidentskapet snarest mulig.

Offentliggjørelsen fant sted 2. juni.

Vi tillater oss til slutt aa referere et avsnitt av hvad «Nationen» skrev i en leder 19. mai. Det

synes ikke aa være helt foreldet ennu:

Vaart fortreffelige partipolitiske diplomati for lokaltrafikk har travle dager. Store og kloke hoder ligger i bløt dag og natt og hver gang de løftes op av baljen, ryster de av sig nye idèer. Det gjelder den beste fremgangsmaate hvorpaa man kan faa lammet alle dem som har forsøkt aa redde, hvad fedrene har forspilt i Grønlandssaken.

Naturligvis er spørsmålet av delikat art, herrnene har ikke riktig mot til aa slaa sig løs med de vanlige haandvaaben. Tilsynelatende ønsker de aa verne om landets anseelse og hindre at noget kommer frem av forhandlinger som alle andre nasjoner alltid holder strengt hemmelig. Men det gjelder aa mangvrere slik at den ene lenke trekker den annen med, at alle hemmeligheter saa og si automatisk kan bli offentlighetens eiendom uten at nogen bestemt har foretatt avsløringen. Det gjelder at alle skyldige kan staa frem og si som saa at hadde ikke han sagt det saa behøvde ikke jeg ha sagt det o.s.v. o.s.v. Og naar saa utlandet er blitt nogenlunde informert om norske statshemmeligheter saa kan vi begynne paa vaar egen storvask og da har man ikke lenger nogen hensyn aa ta. Da gjelder det bare hvem som kan rope høiest om motpartens synder.

Utelukkende for aa faa leilighet til aa undskylde at statshemmeligheter kommer fienden i hende har man ogsaa foranstaltet et hemmelig møte i Stortinget. Fra dette møte har en dansk journalist kunnet bringe en meddelelse og det kan være likegyldig om den er korrekt eller uriktig, viktig eller uvesentlig — det maa kunne kreves at synderen blir knepet.

Dessverre, synderen er fremdeles paa frifot.

over ad privat vei og kommet derefter.

Saa enkelt og liketil kan en kjempeskandale utvikles. Nu faar de impliserte skyld paa hverandre saa lenge de har lyst. Følgene uteblir ikke.

Hovedstaden

HOS KONGEN. Kongen gav igaar foretrede for generalmajor Johannesen og sendemann Wollebæk, Stockholm.

PRINS OG PRINSESSE Oscar Bernadotte kom igaar til Oslo og fortsatte ut paa dagen til Fredrikstad hvor de deltar i landsvennestevenet.

BIBLIOTEKFORENINGEN. efter avslutningen av det 3. nordiske bibliotekmøte holdtes aarsmøte i Norsk bibliotekforening. Formannen, bibliotekonsulent Kildal, frasa sig gjenvalg, da han som bibliotekonsulent er fast medlem av foreningens styre. Som ny formann valgtes bibliotekar Hjartøy, Rjukan, som viceformann gjenvalgtes bibliotekar Gundersen, Fredrikstad. Som nytt medlem av styret valgtes bibliotekar Margit Westbøe, Haugesund. Av styrets øvrige medlemmer: Bibliotekar Fiskaa, Universitetsbiblioteket, fylkesskolebestyrer Aspaug, Sandefjord, og bibliotekar Hedvig Schaaning, Utenriksdepartementets bibliotek, gikk de to første ut ved loddrekning, men gjenvalgtes.

DIVISJONSMUSIKKEN spiller idag paa Thingvallabryggen i anledning av «Sørlandet»s bursdag i Oslo.

TURNFORENINGEN RUSTER SIG. til det nye semester, forteller sekretæren hr. Robach. Øvelsene begynner mandag den 11. september og naar turnerne da rykker inn i bygningen, vil de finne alt i orden.

Overalt er det vasket og pusset op. Den store turnsal er helt opmalt og presenterer sig like lys og vakker som den ungdom som gjennom den lange vinter skal drive sine øvelser i den. Partiene blir de samme som før, det vil si, 9 damepartier fra begynnere til elitegymnaster, mosjonspartier for eldre og yngre, formiddags og eftermiddagspartier. Kort sagt damene vil finne noget for enhver smak. Dessuten 2 pikepartier.

5 herrepartier, hvorav det store turnparti er lagt an paa den yngre generasjon som vil utvikle sine krefter og bli sunde, sterke og harmoniske. Trenings- eller mosjonspartier.

«Morgenbladet» omtaler de nye opplysninger om det hemmelige stortingsmøte, som straks blev referert for danskene, og la-ter som ingen ting. Det kan ikke være anhet der siktes til, skriver bladet, enn at «referatet av minister Wedel Jarlsbergs forklaring i Stortinget efter ministerens eget ønske og overenstemmende med internasjonal skikk og bruk blev sendt den danske minister. Forklaringen inneholdt som bekjent en utførlig omtale av hr. Wedels forhandlinger med direktør Bernhoft i det danske utenriksdepartement. Samme forklaring var jo fra første stund bestemt til offentliggjørelse; venstre og arbeiderpartiet kunde riktignok ikke vente med denne offentliggjørelse til innstillingen i saken forelaa.»

Se det. Efterat Langelands forespørsel i Stortinget er avfeiet med et skuldertrekk, efterat alle mulige har erklært sig uskyldige i en saa nederdrettig handling og efterat Stortingets funksjonærer skriftlig har avgitt erklæringer om ikke aa ha sladret, viser det sig, at de samme som har ledet dette høitidelige forhør ganske rolig har utlevert referatet til den danske minister. Og nu heter det til og med, at det er gjort i overenstemmelse med god skikk og bruk!

Her gaar presidentskapet hen og foranstalter et hemmelig mø-

ørhus 2 timer oran rekorden.

Gøteborg, 29. august
Sverre Sørhus startet kl. 4
morges fra Gangälv og kom
Udevalla straks efter kl. 11
i god kondisjon. Han akter
rede kl. 1/25 aa fortsette via

Stortinget

ersler pr. telefon

over ad privat vei og behandle derefter.

Saa enkelt og liketil kan en kjempeskandale utvikles. Nu faar de impliserte skyld paa hverandre saa lenge de har lyst. Følgene uteblir ikke.

Hovedstaden

HOS KONGEN. Kongen gav igaar foretrede for generalmajor Johannesen og sendemann Wollebæk, Stockholm.

PRINS OG PRINSESSE Oscar Bernadotte kom igaar til Oslo og fortsatte ut paa dagen til Fredrikstad hvor de deltar i landsvennestevnet.

«Morgenbladet» omtaler de nye opplysninger om det hemmelige stortingsmøte, som straks blev referert for danskene, og later som ingen ting. Det kan ikke være annet der siktes til, skriver bladet, enn at «referatet av minister Wedel Jarlsbergs forklaring i Stortinget efter ministerens eget ønske og overenstemmende med internasjonal skikk og bruk blev sendt den danske minister. Forklaringen inneholdt som bekjent en utførlig omtale av hr. Wedels forhandlinger med direktør Bernhoft i det danske utenriksdepartement. Samme forklaring var jo fra første stund bestemt til offentliggjørelse; venstre og arbeiderpartiet kunde riktignok ikke vente med denne offentliggjørelse til innstillingen i saken forelaa.»

Se det.

Efterat Langelands forespørsel i Stortinget er avfeiet med et skuldertrekk, efterat alle mulige har erklært sig uskyldige i en saa nederdrettig handling og efterat Stortingets funksjonærer skriftlig har avgitt erklæringer om ikke aa ha sladret, viser det sig, at de samme som har ledet dette høitidelige forhør ganske rolig har utlevert referatet til den danske minister. Og nu heter det til og med, at det er gjort i overensstemmelse med god skikk og bruk!

Her gaar presidentskapet hen og foranstalter et hemmelig mø-

BIBLIOTEKFORENINGEN. efter avslutningen av det 3. nordiske bibliotekmøte holdtes aarsmøte i Norsk bibliotekforening. Formannen, bibliotekonsulent Kildal, frasa sig gjenvalg, da han som bibliotekonsulent er fast medlem av foreningens styre. Som ny formann valgtes bibliotekar Hjartøy, Rjukan, som viceformann gjenvalgtes bibliotekar Gundersen, Fredrikstad. Som nytt medlem av styret valgtes bibliotekar Margit Westbøe, Hagesund. Av styrets øvrige medlemmer: Bibliotekar Fiskaa, Universitetsbiblioteket, fylkesskolebestyrer Aspaug, Sandefjord, og bibliotekar Hedvig Schaaning, Utenriksdepartementets bibliotek, gikk de to første ut ved loddtrekning, men gjenvalgtes.

DIVISJONSMUSIKKEN spiller idag paa Thingvallabryggen i anledning av «Sørlandet»s bryllup i Oslo.

TURNFORENINGEN RUSTER SIG. til det nye semester, forteller sekretæren hr. Robach. Øvelsene begynner mandag den 11. september og naar turnerne da rykker inn i bygningen, vil de finne alt i orden.

Overalt er det vasket og pusset op. Den store turnsal er helt opmalt og presenterer sig like lys og vakker som den ungdom som gjennom den lange vinter skal drive sine øvelser i den.

Partiene blir de samme som før, det vil si, 9 damepartier fra begynnere til elitegymnaster, mosjonspartier for eldre og yngre, formiddags og eftermiddagspartier. Kort sagt damene vil finne noget for enhver smak. Dessuten 2 pikepartier.

5 herrepartier, hvorav det store turnparti er lagt an paa den yngre generasjon som vil utvikle sine krefter og bli sunde, sterke og harmonisk bygget. Trenings- eller mosjons-

bringe brandaarsarene, og efterforskerte i at branden sees for aa være paaaken rettet sig mot en, en arbeider i 60-aars ved navn Olof Hansson. Iet idag kom til Hanssons ant de ham liggende død. hadde berøvet sig livet ved av dynamitt.

Sørhus 2 timer oran rekorden.

Gøteborg, 29. august.
Sverre Sørhus startet kl. 4 idag morges fra Gangälv og kom til Uddevalla straks efter kl. 11 idag i god kondisjon. Han akter allerede kl. 1/25 aa fortsette via Bullerhamn til Oslo.

Stortinget

4 "Nationen" nr 201
30 aug. 1933.

II, 2. 143

Presidenten og den danske gesandt.

Der foreligger nu en redegjørelse fra stortingspresident Hambro selv om hans utlevering av referat fra det hemmelige stortingsmøte vedrørende Grønlands-saken til den danske gesandt. Redegjørelsen er av den art, at var den kommet fra en annen mann vilde den været oppfattet som en skammelig bakvaskelse av hr. Hambro. Naar den kommer fra hans egen haand kan jo dette ikke være tilfelle. — Han maa virkelig ha handlet slik som han selv beretter.

Av redegjørelsen fremgaar følgende:

1) Utenriksdepartementet kommer først i en kjedelig stilling ved at presidentskapet besluttet, at minister Wedel Jarlsbergs redegjørelse ikke som lovet av statsminister Mowinckel skal utleveres den danske gesandt.

2) Derefter utleverer hr. Hambro selv uten aa forelegge saken for president-

skapet, men efter opfordring fra minister Wedel Jarlsberg det samme dokument til den danske minister. Han overtredet altsaa selv den beslutning av presidentskapet som han selv har været med paa.

Resultatet er for den enkelte sak, at det danske utenriksdepartement fikk det hemmelige dokument uten aa være bundet av de hensyn, som ellers gjelder mellem de forskjellige lands utenriksledelse. Den danske gesandt fikk videre for fremtiden den erfaring, at han kan gaa bak det norske utenriksdepartements rygg til Stortingets president for aa opnaa, hvad han ikke kan opnaa ad vanlig vei. En farlig lære.

Utenrikskomitéens formann og Stortingets president driver altsaa i ømtaalelige utenrikske saker sin egen politikk bak de ansvarlige norske myndigheters rygg.

Nasjonalt interessert.

* Dagbladet nr 201.

30. aug. 1923.

Forskjell på folk.

Der var ikke ende på hemmelighetsfullhet, da Stortinget behandlet Grønlands-saken. Det meste gikk for sig i utenrikskomiteen og protokollkomiteen; de møtene, som blev holdt i Stortinget, var hemmelige, og det varte lenge før pressen fikk lov å offentliggjøre referater og komiteinnstillinger. Før det kom så langt hadde noen av de viktigste opplysningene alt vært gjengitt i en dansk avis.

Vi har aldri svermet for all denne hemmelighetsfullheten, men har tvertimot forlangt, at opplysningene skulde legges mest mulig frem for selve folket. Alt, som vedkom Grønlands-saken, var kjent av såpass mange mennesker i Danmark og Norge, at de innvidde i begge land snart hadde god greie på alt. Danmark og Norge hadde ingen hemmeligheter for hverandre. Det var bare det norske og det danske folk, som blev holdt utenfor.

* II, 143

Før den norske presse fikk lov å offentliggjøre hr. Wedel-Jarlsbergs redegjørelse i Stortinget fikk den danske sendemann i Oslo utlevert et eksemplar av Stortingets kontor. Det var alt den 17. mai, at det danske blad Dagens Nyheder bragte sitt inngående referat av hr. Wedel-Jarlsbergs foredrag i Stortinget den 16. mai, mens den danske sendemann i Oslo

lystre mer enn det norske utenriksdepartement! Den danske sendemann fikk straks referatet.

*

Ennu mer påfallende er den måte, stortingspresidenten har tillatt sig å behandle statsråd Lindboe på. Som medlem av regjeringen Hundseid har hr. Lindboe funnet, at der er ting i innstillingen om Grønlands-saken, som ikke er korrekt og ikke stemmer med hans notater. Efter alt, som har vært oplyst, er der grunn til å tro, at hr. Lindboe har rett i denne opfatning av innstillingen. Han har bedt om å få se det materiale, komiteen har bygget på: dokumenter, som finnes i Stortingets kontor. Men Stortingets president nekter å la justismisteren i den regjering, saken angår, å få oppgjøre sig et selvstendig skjønn over de dokumenter, stortingskomiteen har bygget sin dom på. De skal være en hemmelighet!

Vi kjenner ikke til, om der i disse dokumenter finnes ting, som hr. Hambro eller noen annen har grunn til å ønske å holde hemmelig for hr. Lindboe. Det er iallfall sikkert, at finnes der slike hemmeligheter, har hr. Lindboe et rettmessig krav på å få vite dem — selv om hans standpunkt i Grønlands-saken som bekjent var det motsatte av hr. Hambros.

Hr. Hambros eiendommelige tjenstvillighet overfor hr. Wedel-Jarlsberg og hans avvising av statsråd Lindboe belyser hverandre på en merkelig måte, som ikke tjener til ære for Stortingets president.

Før den norske presse fikk lov å offentliggjøre hr. Wedel-Jarlsbergs redegjørelse i Stortinget fikk den danske sendemann i Oslo utlevert et eksemplar av Stortingets kontor. Det var alt den 17. mai, at det danske blad Dagens Nyheder bragte sitt inngående referat av hr. Wedel-Jarlsbergs foredrag i Stortinget den 16. mai, mens den danske sendemann i Oslo først fikk referatet fra Stortingets kontor like før offentliggjørelsen i Norge, som fant sted den 2. juni. Der kan altså ikke ha vært noen som helst sammenheng mellom disse to ting.

Men nu forteller hr. stortingspresident Hambro er nok så vidunderlig historie om, hvordan det hele gikk for sig. Først bad den fungerende utenriksminister Five om å få et eksemplar til sendemannen; og statsminister Mowinckel har forklart, at det skjedde ut fra den opfatning, at når dokumenter, som berører et annet land og forteller om dets forhold, skal offentliggjøres, tilsier god internasjonal tone, at det annet land først skal få se det, som tenkes offentliggjort.

Imidlertid forteller stortingspresident Hambro, at denne betraktning fra regjeringens side ikke gjorde inntrykk på Stortingets presidentskap; det nektet å la utenriksdepartementet gi den danske sendemann referatet. Men et par dager senere forteller hr. Hambro at han fikk et telegram fra hr. Wedel-Jarlsberg om å utlevere disse statshemmeligheter til den danske sendemann. Og en ordre fra den private hr. Wedel-Jarlsberg mente hr. Hambro å måtte

'Havangeren' m

29 aug. 1933.

Referatet til den danske minister.

Hambro gjør rede for sammenhengen.

Bodø: N. T. B.s Nordlands-kontor har forelagt telegrammet med «Nasjonalbladet»s forespørsel og statsminister Mowinckels svar for stortingspresident Hambro, som i disse dager opholder sig h. nordpå på foredrags-tourné.

Hr. Hambro uttaler:

— Det faktiske forhold er dette, at efter at statsministeren var reist til Genève blev det av fun-

gerende utenriksminister, statsråd Five bragt mig den meddelelse, at statsministeren hadde lovet den danske minister i Oslo en gjenpart av Wedels uttalelser før det blev offentliggjort. Jeg forela straks dette spørsmål for Stortingets presidentskap, som ikke fant å kunne oversende dette referat, hvilket blev meddelt. Et par dager derefter kom det til mig et telegram fra minister Wedel Jarlsberg, hvori han bad om at et eksemplar av det trykte referat av hans foredrag kunde bli tilstillet den danske minister i Oslo før offentligjørelsen. Denne anmodning fra minister Wedel Jarlsberg fant jeg efter det passerte ikke å ha rett til å motsette mig.

Nationen in 200
29 aug. 1933.

Vaart privattelegram fra Trondheim igaar om Mowinckels uttalelser angaaende det hemmelige stortingsmøte med Wedels oplysninger i Grønlandssaken, har vakt megen opsikt. Ut paa dagen blev meddelelsen bekreftet gjennom et referat utsendt av Norsk telegrambyraa. Statsministeren har ifølge dette referat uttalt følgende :

«Efterat Wedel hadde holdt sitt foredrag i Stortinget, blev det fra Wedels side spurt om ikke den danske minister i Oslo kunde faa oversendt avtrykk før det blev offentliggjort i trykken. Det blev efterkommet. Ikke av mig. Ikke av regjeringen. Men av Stortingspresidenten. Jeg var i utlandet paa den tid og visste ingen ting om det hele. Jeg mener at saken burde ha gaatt om Utenriksdepartementet. Internasjonal god tone tilsier at man i det ene land ikke offentliggjør dokumenter som i høi grad berører det annet land og hvor det fortelles en mengde intime detaljer ogsaa om det annet lands stilling, før det annet land faar se hvad som offentliggjøres. Det er almindelig kutyme, saa i og for sig var det ikke galt av Stortingspresidenten aa gjøre det, men det som er skammelig er den maate hvorpaa dette skal overføres mig.»

Naar hr. statsministeren i og for sig intet har aa innvende mot, at referatet blev overlatt danskerne først — hvorfor fikk vi saa ikke kjennskap til sammenhengen straks? Det vakte et sant raseri, da «Nationen» insinuerte, at det var Stortinget som lekket.

Selv Nygaardsvold dirret av harme over en slik insinuasjon, som han fant aa være saa grov, at han næsten aldri hadde sett paa maken. Den krenkede ufeilbarhet oplevet en av sine store stunder, og der er siden skumlet adskillig til presselosjen, som ikke var til aa stole paa, selv om den underskrev et høitidelig taushetsløfte.

ikke han som har gjort det.

I sitt næste foredrag bør nu hr. Mowinckel ogsaa gi oplysning om, paa hvilken maate det er lykkes ham aa opspore sakens sanne sammenheng. For det er en ganske opsiktsvekkende affære vi er kommet til aa skue inn i her. Den belyser paa en uhyggelig maate mentaliteten hos de krefter, for hvem Grønlandssaken ogsaa bare var partipolitikk.

Nu vet vi altsaa sammenhen-
gen. [Allerede før det er tatt no-
gensomhelst bestemmelse om of-
fentliggjørelse av forhandlingene
i det hemmelige møte, faar den
danske minister utlevert et referat
— ikke gjennom presselosjen,
men ifølge statsminister Mo-
winckels opplysninger gjennom
Stortingets president. Mens alle
vidner sitter paa sine taushets-
løfter utleveres referatet til dan-
skene bak Utenriksdepartemen-
tets rygg. Hr. Mowinckel har
intet aa innvende, han vil bare
gjøre opmerksom paa, at det er

2, K 5
Hakimian 'm 200.

29 aug. 1933.

Hambro overleverte den danske sendemann det hemmelige referat.

OG DET VAR I OG FOR SIG
IKKE NOGET GALT I DET,
SIER MOWINCKEL

Som vi meddelte igaar besvar-
te statsminister Mowinckel i et
foredrag i Trondheim søndag et
spørsmål om det blev oversendt
referater fra Stortingets hemme-
lige møter om Grønlands-saken til
den danske regjering.

Efter hvad N. T. B. erfarer ut-
talte hr. Mowinckel i Trondheim:

«Efterat Wedel hadde holdt
sitt foredrag i Stortinget, blev
det fra Wedels side spurt om ikke
den danske minister i Oslo kunde
faa oversendt avtrykk før det blev
offentliggjort i trykken. Dette
blev efterkommet. Ikke av mig.
Ikke av regjeringen. Men av
stortingspresidenten. Jeg var i
utlandet paa den tid og visste in-

gen ting om det hele. Jeg mener
at saken burde ha gaatt om Uten-
riksdepartementet. Internasjonal
god tone tilsier at man i det ene
land ikke offentliggjør dokumen-
ter som i høi grad berører det an-
net land, og hvor det fortelles en
mengde intime detaljer ogsaa om
det annet lands stilling, før det
annet land faar se hvad som of-
fentliggjøres. Det er almindelig
kutyme, saa i og for sig var det
ikke galt av stortingspresidenten
aa gjøre det, men det som er
skammelig, er den maate hvorpaa
dette skal overføres mig.»

(Vi henviser for øvrig til leder
paa 3. side).

'Aftenposten' nr 431.

29 aug. 1933

Stortingspresident Hambro om ut- leveringen.

Utenriksdepartementet ønsket den!

Bodø, 29. august.

N. T. B.'s Nordlandskontor har forelagt telegrammet med Nasjonalbladets spørsmål og statsminister Mowinckels svar (angående utleveringen til den danske minister av referatet av Stortingets behandling av Grønlandssaken) for stortingspresident Hambro, som i disse dager opholder sig her nord på foredragsturné. Hr. Hambro uttaler:

Jeg har vanskelig for å tro at statsministerens uttalelse kan være falt nøyaktig som i telegrammet referert. Det faktiske forhold er dette at etterat statsminister Mowinckel var reist til Genf, blev det av den fungerende utenriksminister, statsråd Frie, bragt mig den meddelelse at statsministeren hadde lovet den danske minister i Oslo en gjenpart av Wedels uttalelser

før de blev offentliggjort. Jeg forela straks dette spørsmål for Stortingets presidentskap, som ikke fant å kunne oversende dette referat, hvilket blev meddelt. Et par dager efter kom det til mig telegram fra minister Wedel Jarlsberg, hvori han bad om at et eksemplar av det trykte referat av hans foredrag kunne bli tilstillet den danske minister i Oslo før offentliggjørelsen. Denne anmodning fra minister Wedel Jarlsberg fant jeg efter det passerte ikke å ha rett til å motsette mig, og det blev fra Stortingets kontor utlevert til den danske minister i Oslo et eksemplar av det trykte referat av foredraget med beskjed om at det

var på foranledning av minister Wedel Jarlsberg.

*

Det fremgår av ovenstående at Utenriksdepartementet ønsket at referatet av minister Wedels forklaring skulde utleveres til den danske minister i Oslo. Under disse omstendigheter kommer statsminister Mowinckels forbauselse over at departementet ikke blev tatt med på råd i et nokså eiendommelig lys.

Det fremgår av telegrammet at utleveringen skjedde under statsministerens ophold i Genf. Han reiste til Genf den 19. mai og efter

Fortsatt side 2, sjalte 7.

aktstykke som skulde publiseres og som i høi grad berørte vedkommande makt. Wedels forklaring dreiet sig jo om hans forhandlinger med Danmark.

Nationen minner idag i en redaksjonell artikkel om at den skrev at «Stortinget lekker», efter dansk Dagens Nyheders offentliggjørelse av et såkalt referat av ministerens forklaring, umiddelbart efterat forklaringen var avgitt. Imidlertid er det vel efter det som foreligger nokså klart at Dagens Nyheders referat ikke kan ha nogen sammenheng med denne utlevering som har foregått adskillig over en uke senere. Der får være grenser for insinuasjoner.

'Aftenposten' nr 431.

29 aug. 1933

Stortingspresident Hambro om ut- leveringen.

Utenriksdepartementet ønsket den!

Bodø, 29. august.

II, 1.143

Skandinavien her-
sker nu en strøm
av fuktig, varm
tropeluft, mens
kjøligere polarluft
fra v. er nådd til
en linje Wales-
Newcastle-Bergen
-Dovre. I denne
front dannes der
nogen små regn-
vær, hvorav et nu
ligger over den
nordlige del av
Vestlandet og be-
veger sig sam-
men med fronten
meget langsomt
mot ø.

Værvarsler gjeldende inntil
Sørlandet: Overveiende sv.
Dovre og de øvrige dalfører
Onsdag langsomt opklarnende,
Resten østnfjells med Oslo.
Sjøtemp. ved Hovedøen Bad:

Mälarstrand. Inngår i passagerenes
ennem Stockholm.

hentningen av billetter begynte på
Reisekontoret lørdag og fortsetter disse
dager. På Reisekontoret kan man også
tegne sig for frokost på Stockholms
centralbanestasjon, kjøpe billetter til
landskampen, til turene i Stockholm og
Stockholms omegn m. v.

en gjenparv

ovenstående telegram må der ial-
fall være gått minst 3 dager mellem
statsministerens avreise og refera-
tets utlevering. Sannsynligvis er
der gått adskillig lengere tid, og den
danske minister har neppe mottatt
noget referat før omkring 25. mai.

Den 2. juni blev minister Wedels
forklaring offentliggjort. Den blev
avgitt i Stortinget den 16. mai, og
det var jo hele tiden forutsetningen
at den skulde offentliggjøres. Det
som er utlevert til en representant
for en fremmed makt, er altså et
aktstykke som skulde publiseres og
som i høj grad berørte vedkommen-
de makt. Wedels forklaring dreiet
sig jo om hans forhandlinger med
Danmark.

Nationen minner idag i en red-
aksjonell artikkel om at den skrev
at «Stortinget lekker», efter dansk
Dagens Nyheders offentliggjørelse
av et såkalt referat av ministerens
forklaring, umiddelbart efterat for-
klaringen var avgitt. Imidlertid er
det vel efter det som foreligger
nokså klart at Dagens Nyheders
referat ikke kan ha nogen sammen-
heng med denne utlevering som har
foregått adskillig over en uke se-
nere. Der får være grenser for
insinuasjoner.

X
Hvort blev den
beskuttet offentlig
liggjort?

Havangeri Aftenblad m
28 aug. 1933.

De hemmelige stortings- møter.

Et referat til Danmark

Oslo: Statsminister Mowinckel reiser i disse dager på foredrags-turné i Trøndelag. I den anledning har Nasjonalbladet lørdag rettet en rekke spørsmål til statsministeren omkring Grønlandssaken. Bl. a. forekom følgende: Blev det, hr. statsminister Mowinckel, oversendt til den danske regjering referater fra Stortingets hemmelige møte om Grønlandssaken før offentliggjørelsen her i landet? Hvem er den ansvarlige for utleveringen av disse hemmelige referater til Norges motstander?

Efter hvad det meddeles Nationen fra Trondheim igår har statsminister Mowinckel under et foredrag der igår besvart disse spørsmål. Han innrømmer ifølge denne meddelelse at den danske minister i Oslo fikk overlevert dokumentene i saken før de var offentliggjort her i landet. Selv hadde statsministeren på det tidspunkt vært utenlands, men oplyste at utleveringen måtte være skjedd ved stortingspresidenten på foranledning av grev Wedel.

Mowinckels svar.

Efter hvad N. T. B. erfarer lød Mowinckels svar. . . . . Efter at Wedel hadde holdt sitt foredrag i Stortinget blev det fra Wedels side spurt om ikke den danske minister i Oslo kunde få oversendt avtrykk før det blev offentliggjort i trykken. Dette blev efterkommet, ikke av mig, ikke av Regjeringen, men av stortingspresidenten. Jeg var i utlandet på den tid og visste ingen ting om det hele. Jeg mener at saken burde ha gått om Utenriksdepartementet.

Internasjonal god tone tilsier at man i det ene land ikke offentliggjør dokumenter som i høi grad berører det annet land, og hvor det fortelles en mengde intime detaljer også om det annet lands stilling, før det annet land får se hvad som offentliggjøres. Det er almindelig kutyme. Så i og for sig var det ikke galt av stortingspresidenten å gjøre det, men det som er skammelig er den måte hvorpå dette skal overføres mig.

'Nasjonalbladet' nr 199.
28 aug. 1933.

Den danske sendemann fikk hemmelige dokumenter

STATSMINISTER MOWINCKEL
GIR EN OPSIKTVEKKENDE
MEDDELELSE I GRØNLANDS-
SAKEN

Statsminister Mowinckel reiser i disse dager paa foredragsturné i Trøndelag. I den anledning hadde «Nasjonalbladet» lørdag rettet en rekke spørsmål til statsministeren omkring Grønlands-spørsmålet.

Bl. a. forekom følgende spørsmål:

«Blev det, hr. statsminister Mowinckel, oversendt til den danske regjering referater fra Stortingets hemmelige møter om Grønlands-saken, før offentliggjørelsen her i landet?»

Hvem er den ansvarlige for utleveringen av disse hemmelige re-

ferater til Norges motstander?»

Efter hvad der meddeles oss fra Trondheim igaar kveld har hr. Mowinckel under et foredrag der i byen igaar besvart dette spørsmål.

Han innrømmet, ifølge denne meddelelse, at den danske minister i Oslo fikk overlevert dokumenter i saken før de var offentliggjort her i landet. Selv hadde statsministeren paa det tidspunkt været utenlands, men han oplyste at utleveringen maatte være skjedd ved stortingspresidenten paa foranledning av Wedel.

Dagbladet m 199.

28 aug. 1938.

Politisk sladder slått ihjel.

Siktet på Mowinckel,
men traff Hambro!

II, s. 143

Trondheim idag.

Statsminister Mowinckels foredrag i Trondheim igår hadde fylt lokalet og blev holdt under ypperlig stemning. Statsministeren brukte anledningen til å avlive en politisk sladderhistorie, som bondepartiet har levet høit på. Nasjonalbladet i Trondheim hadde gjentatt historien i form av noen «spørsmål», og statsministeren sa:

«Blev det, hr. statsminister Mowinckel, oversendt til den danske regjering referater fra stortingets hemmelige møter angående Grønlands-saken før offentliggjørelsen fant sted her i landet?»

Når folket leser dette må det vel tenke at det er statsminister Mowinckel som har oversendt dokumentene til den danske regjering. Ikke sant, det er derfor spørsmålet er fremsatt. Den som fremsatte spørsmålet burde vite at det ikke er sant.

«Hvem er den ansvarlige for utleveringen av disse hemmelige dokumenter til Norges motstandere?» heter det videre. Svaret er underforstått: statsminister Mowinckel.

Videre: «Kan det betraktes som landsforræderi å utlevere hemmelige dokumenter til en utenlandsk motstander?»

Der har dere hele artikkelens oppbygging. Hvem har utlevert dokumentene: Mowinckel. Er det landsforræderi: Ja, selvsagt, Mowinckel er en landsforræder.

Hvad er nu den rette sammenheng?

Efter at Wedel hadde holdt sitt foredrag i stortinget blev der fra Wedels side spurt om ikke den danske minister i Oslo kunde få oversendt avtrykk av referatet før det blev offentliggjort. Dette blev efterkommet, ikke av mig, ikke av regjeringen, men av stortingets president hr. Hambro. Jeg var i utlandet på den tid og visste ingen ting om det hele. Jeg mener at saken burde gått gjennom utenriksdepartementet.

Var det landsforræderi? Det mener kanskje ikke Nasjonalbladet når det nu får høre at det ikke gjelder Mowinckel, men en av de nyforlovedes viktigste representanter. Internasjonal god tone tilsier at man i det ene land ikke offentliggjør dokumenter som i høi grad berører det annet land.

Jeg venter, uttalte statsministeren, at Nasjonalbladet i en ledende artikkel ber mig om undskyldning.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Dagens Nyheder

skriver den

16 JUNI 1933

Atter den Wedelske Redegørelse

Norsk „Dagbladet“ og den
danske Gesandt i Oslo

Dagbladet i Oslo (det radikale Venstres og Ministeriet Mowinckels Organ) offentliggør i sit Nummer for 14. ds. en Artikel, hvori det indledende minder om den Opsigt, det vakte, da Hr. Franz v. Jessen i *Dagens Nyheder* meddelte Hovedindholdet af Baron Wedel Jarlsbergs Beretning i det hemmelige Stortingsmøde den 16. Maj og „på denne måde bidrog til å tvinge igjennem en offentliggørelse“ af Aktstykkerne vedrørende de norske Forligsforhandlinger med den danske Regering angaaende Østgrønlands-Striden. Det norske Blad klager over, at man siden aldrig har hørt noget om Resultatet af de „Undersøgelser“, Stortingets Præsident, Hr. Hambro, havde iværksat, og fortsætter derpaa saaledes:

I denne forbindelse kunde det kanske også være på sin plass å få klarhet i et rykte, som nu verserer mann og mann i mellem og som stiller stortingets presidentskap i et underlig lys. Er det tilfelle at den danske sende-

mann i Oslo fikk tilstillet Wedels forklaring i Grønlandssaken førenn stortinget hadde besluttet å gjøre den tilgjengelige for den norske almenhet?

Uden at foregribe det Svar, Stortingets Præsident muligvis vil give *Dagbladet*, skal vi for vort Vedkommende bemærke, at det omtalte Rygte forekommer os lige saa naturligt som vel begrundet. Thi hvorom drejede Baron Wedels Stortings-Redegørelse sig? Om de Forhandlinger, han paa den norske Statsministers Vegne havde ført med en fremmed Regering, in casu Danmark. Da nu Redegørelsen tilmed var bilagt med et Antal Aktstykker, hvoraf flere af dansk Oprindelse, saa vilde det ikke kunne tænkes, at en norsk Offentliggørelse kunde finde Sted uden den danske Regerings forud indhentede Samtykke.

Det er formodentlig dette, der er sket, hvis virkelig, som Rygtet i *Dagbladet* regner med, den kgl. danske Gesandt i Oslo har faaet de norske *Parliamentary papers* forelagt i Korrektur eller paa anden Maade til Viderebesørgelse til København. Vi veed intet om, hvorvidt dette er sket, men vi veed, at er det sket, saa har den norske Regering paa Stortingspræsidiets Vegne blot handlet, som alle civiliserede Landes Regeringer i saadanne Tilfælde handler.

Og det kunde *Dagbladet* for den Sags Skyld ogsaa gerne have vidst.

Vedens Tegn nr 135.
14 juni 1933.

Fikk den danske sendemann i Oslo Grønlandsdokumentene før enn Stortinget besluttet of- fentliggjørelse?

Og hvem utleverte dem?

Den merkelige affære vi oplevet da en dansk journalist kunde fortelle sin avis hvad der blev behandlet i et hemmelig stortingsmøte og på denne måte bidrog til å tvinge igjennem en offentliggjørelse av Grønlandsdokumentene

vakte en berettiget og lite smigrende opsikt. Stortingspresidenten iverksatte den gang forskjellige foranstaltninger for å få opklart saken. Vi vet ikke om disse undersøkelser har ført til noe resultat. Iallfall er de ikke, såvidt vi vet, forelagt stortinget. Heller ikke har vi hørt mere tale om det forslag som Langeland fremsatte i stortinget angående denne sak.

I denne forbindelse kunde det kanskje også være på sin plass å få klarhet i et rykte som nu verserer mann og mann i mellem og som stiller stortingets presidentskap i et underlig lys. Er det tilfelle at den danske sendemann i Oslo fikk tilstillet Wedels forklaring i Grønlandssaken før enn stortinget hadde besluttet å gjøre dem tilgjengelige for den norske almenhet?

Vi sender spørsmålet videre til stortingets president?

II, 143

Tidens Tegn torsdag 23/8. 22 nr. 196

*Hv. "Tidens
Tegn" for 7 des. 1937*

Minister Wedel Jarlsberg om Norges repræsentation i utlandet.

Vore diplomater er av de bedste, og vi kan være stolte av dem.

Utenriktjenesten er en meget lønsom tjeneste for landet.

Traktaten med Spanien av 1903 skaffet for eksempel Norge en merindtægt av 1.2 millioner.

Minister Wedel Jarlsberg og frue gav tirsdag aften middag paa Skougum for pressens mænd i Oslo tillikemed embedsmænd fra utenriksdepartementet og endel andre. Ialt deltok 54 indbudne gjæster i festen som forløp paa den mest straalende og gjestfrie maate.

Ved desserten holdt minister Wedel Jarlsberg en tale hvori han først takket for den vakre fest, som pressen hadde indbudt hans frue og ham til ifjor, en opmerksomhet fra pressens side, som hadde rørt dem begge dypt og som de satte megen pris paa.

Videre uttalte ministeren blandt andet: Jeg har forøvrig noget paa hjertet som jeg gjerne vil faa sagt pressens mænd her i aften. Det er om Norges repræsentation i utlandet og den maate hvorpaa man her hjemme støtter den i dens arbeide for Norge. Jeg kan nu se tilbake paa 48 aars arbeide i den utenrikske tjeneste og jeg tror jeg har noget kjendskap til de spørmaal det her gjælder. Hvad det først og sist gjælder for Norges officielle repræsentanter i utlandet det er stadig at vareta landets interesser og sørge for at vi ikke blir skjøvet til side for andre. For at det kan ske maa vi ha en repræsentation som er sat istand til at hævde sig. Men dette kan den ikke naar vi selv her hjemme reduserer den enten til næsten ingenting eller til noget langt mere underordnet end andre land, hvormed vi kan sammenlignes, gjør med sin repræsentation.

For at være beskedne, demokratiske eller hvad det nu er, nøler vi os med, paa meget viktige steder at ha en charge d'affaires istedet for en minister. Det koster vel i mange tilfælder omtrent det samme, men en charge d'affaires faar ikke den stilling og indflydelse som en minister, han kommer altid til at gaa efter de andre land.

Det er to sider ved en diplomats arbeide: han skal være embedsmand og passe legationens løpende forretninger, men han skal ogsaa — og deri ligger maaske den viktigste side av hans arbeide — være landets repræsentant. Han skal holde Norge frem. Men for at gjøre det maa han ha en virkelig stilling paa det sted hvor han er akkreditert.

En diplomat maa som enhver anden forretningsmand, som skal ha held med sig i sine foretagender, leve for sin gjerning og forstaa hvor langt den største rækkevidde for hans indflydelse og arbeide strækker sig, samtidig som han ogsaa maa kjende grænsene for hvad det kan lykkes ham at naa. En diplomat, en konsulat-embedsmand bør natur-

Minister Wedel Jarlsberg.

han kræve det meste og det beste som det paa nogen maate er mulig at opnaa. Men for at gjøre det maa han stadig holde sig frem og sættes istand til at hævde sig.

Man bør ogsaa være opmærksom paa, at utenriktjenesten er en meget lønsom tjeneste for landet. Det tænker man ikke paa, fordi man paa utenriksbudgettet ikke kan optære alle de indtægter den skaffer landet. Jeg kan nævne et eksempel: vor traktat med Spanien av 1903 skaffet Norge en aarlig merindtægt av ~~1.2 millioner~~ *1.2 millioner*.

Det er to sider ved en diplomats arbejde: han skal være embedsmand og passe legationens løpende forretninger, men han skal ogsaa — og deri ligger maaske den vigtigste side av hans arbejde — være landets repræsentant. Han skal holde Norge frem. Men for at gjøre det maa han ha en virkelig stilling paa det sted hvor han er akkreditert.

En diplomat maa som enhver anden forretningsmand, som skal ha held med sig i sine foretagender, leve for sin gjerning og forstaa hvor langt den største rækkevidde for hans indflydelse og arbejde strækker sig, samtidig som han ogsaa maa kjende grænsene for hvad det kan lykkes ham at naa. En diplomat, en konsulat-embedsmand bør naturligvis være personlig beskeden, men naar det gjælder landets interesser, skal han ikke være beskeden, da skal